

Ситуації оцінки з низьким рівнем імпліцитності в англійськомовному художньому дискурсі

М. Б. Добровольська

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна
Corresponding author. E-mail: marina231017@ukr.net

Paper received 12.01.20; Accepted for publication 28.01.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-216VIII64-03>

Анотація. Сучасний етап лінгвістичних досліджень включає когнітивний підхід до вивчення та аналізу функціонування мовних явищ. Використання когнітивного підходу дає можливість виявити приховану інформацію, що міститься у мовленнєвому акті. У статті розглянуто ситуації оцінки з низьким ступенем імпліцитності, а також представлена схема аналізу ситуації імпліцитної оцінки. Проведений аналіз дискурсивних фрагментів показав, що ситуації оцінки з низьким ступенем імпліцитності доволі легко виводяться із висловлювання при зверненні до мікроконтексту.

Ключові слова: оцінка, імпліцитність, імпліцитна оцінка, мікроконтекст, низький рівень імпліцитності.

В даний період розвитку лінгвістики на перший план виходять принципи дослідження, орієнтовані на когнітивний зміст та функціональне призначення мовних одиниць. Когнітивний підхід дозволяє розглянути явище імпліцитності у зв'язку з мовною діяльністю як важливим видом людської діяльності [3, с. 56].

Необхідно зазначити, що дослідженням імпліцитності та імпліцитної оцінки займалися такі науковці як Л. А. Нефьодова [3], М. О. Камінська [2], Г. І. Приходько [4], Г. В. Вестфальська [1] та інші.

Метою даної роботи є проаналізувати висловлювання, що містять ситуацію оцінки з низьким рівнем імпліцитності, виявити стилістичні засоби передачі імпліцитної оцінки, розглянути умови успішності комунікативного акту, а також визначити яку роль в подальшій комунікації відіграють ситуації оцінки, що мають низький рівень імпліцитності.

Аналіз ситуації з імпліцитною оцінкою в англійськомовному художньому дискурсі можна представити у вигляді наступної схеми:

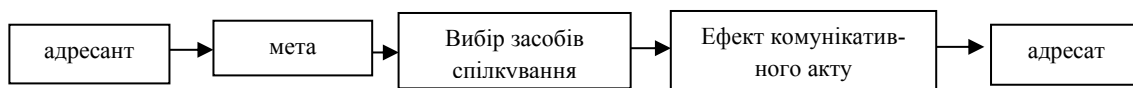

Рис.1. Схема аналізу ситуації з імпліцитною оцінкою

В даному дослідженні характеризуються дискурсивні фрагменти з низьким ступенем імпліцитності, де зміст розкривається комунікантами при зверненні до мікроконтексту ситуації, в якій відбувається комунікативний акт. В даному дослідженні мікроконтекст розглядається у межах речення. Під час реалізації імпліцитної оцінки у мікроконтексті виділяють певні сигнали-вказівники: окреме слово, ланцюжок слів, частину речення [4]. Проаналізуємо декілька ілюстративних фрагментів:

(1) *“He would work and save his money and be somebody. Decidedly this simple and yet idyllic compound of the commonplace had all the luster and wonder of a spiritual transfiguration, the true mirage of the lost and thirsting and seeking victim of the desert”* [5, с. 173].

У висловлюванні автор (адресант) ставить собі за мету продемонструвати читачу (адресату) важкість душевного стану, спустошеність, розчарованість способом життя, який веде герой роману Клайд. Для досягнення своєї мети, автор використовує вислів *“thirsting and seeking victim of the desert”*, за допомогою якого виявляється негативна імпліцитна оцінка становища молодого хлопця. Ефект комунікативного акту проявляється в тому, що автор доводить читачу як герой роману незадоволений своїм рівнем життя та прагне його змінити, знайти роботу, яка б була йому до душі та забезпечувати себе самостійно.

(2) *“This girl is all that I ain't, and I ain't anything that she is”* [10, с. 66]. У цьому висловлюванні метою адресанта (головного героя Мартіна Ідена) є передача свого відношення до коханої дівчини. Для цього автор

використовує антитезу *“all that I ain't, and I ain't anything that she is”*, за допомогою якої підкреслює різницю у соціальному статусі та освіті головних героїв. Читачу зрозуміло, що у висловлюванні виражається позитивна імпліцитна оцінка дівчини Руфь та негативна імпліцитна оцінка Мартіна Ідена. Руфь має освіту та можливості, про які Мартін тільки мріє, дівчина є для нього чимось недосяжним і він вважає себе недостойним бути з нею, адже немає відповідної освіти та соціального статусу.

(3) *“They started back with a hot sorrow streaming down upon them; the car was weighted with their mutual apprehension and anguish, and the children's mouths were grave with disappointment. Grief presented itself in its terrible, dark unfamiliar color”* [6, с. 269]. В цьому висловлюванні автор прагне показати читачу напружені та складні відносини у сім'ї внаслідок сварки, що відбулась між батьками. Для досягнення позитивного ефекту комунікативного акту адресант вживає наступні метафори: *“a hot sorrow streaming down upon them, the car was weighted with their mutual apprehension and anguish та grief presented itself in its terrible, dark unfamiliar color”*. Як бачимо, в даному прикладі негативна імпліцитна оцінка також формується у мікроконтексті за допомогою метафори та без складнощів інтерпретується читачем.

(4) *“Throughout the civilized world, from Battery Park to Fulton Street, he was known as a dependable man for a fast tax write-off”* [7, с. 17].

У приведеному прикладі автор передає негативну імпліцитну оцінку героя роману полковника Кеткарта.

Вживаючи словосполучення *a dependable man*, він дає зрозуміти читачу, що оцінює героя роману як “надійну” людину для здійснення підступних планів, таких як ліквідація податкової заборгованості обманним шляхом. Частина речення *for a fast tax write-off* є сигналом-вказівником, який допомагає правильно інтерпретувати значення словосполучення *a dependable man*. Прикметник *dependable*, що узуально має позитивне значення, в даному контексті виражає негативну оцінку героя роману. Тобто, під впливом негативного контексту прикметник *dependable* набуває негативної конотації та додає до своєї семантичної структури такі семи оказіональної негативної оцінки як *cunning, dishonest, sneaky*. Тобто, якщо правильно інтерпретувати зміст висловлювання, то негативна імпліцитна оцінка героя достатньо легко виводиться з контексту.

(5) *“Do you think Abe can keep a secret?” He spoke with incisive irony. “Tell a secret over the radio, publish it in a tabloid, but never tell it to a man who drinks more than three or four a day. She laught with agreement, staying close to him”* [6, с. 113].

Використавши риторичне запитання *“Do you think Abe can keep a secret?”*, герой роману Дік Дайвер передає співрозмовниці Розмері Хойт негативну імпліцитну оцінку свого гостя Ейба Норта. Також цей вираз містить певний іронічний зміст, який наводить співрозмовницю Діка на правильні висновки щодо особистості Ейба, який не здатен тримати інформацію у таємниці та є ненадійною людиною. У свою чергу, Дік Дайвер не тільки оцінює Еба як сумнівну особистість, а й підкреслює його схильність до такої пагубної звички як зловживання спиртними напоями, використавши речення *a man who drinks more than three or four a day*. Слід зазначити, що автор, вживаючи висловлювання *he spoke with incisive irony*, звертає увагу читача і на невербальні засоби спілкування, описуючи інтонацію Діка Дайвера під час розмови, що підсилює ефект риторичного запитання.

Розглянемо також інші приклади, що зображують ситуації оцінки з низьким рівнем імпліцитності:

(6) *“It was a voice never raised in command to a servant or reproof to a child but a voice that was obeyed instantly at Tara, where her husband's blustering and roaring were quietly disregarded”* [11, с. 37].

В цьому висловлюванні автор описує одну з героїнь роману – Еллін. Вона є матір'ю головної героїні роману Скарлет О'хара, займається домашніми справами та допомагає іншим. Позитивну імпліцитну оцінку Еллін О'хара автор формує у мікроконтексті за допомогою метонімії *a voice that was obeyed*, тобто таким чином адресант акцентує увагу читача на тому, що жінка є авторитетом у своїй родині, хоча у неї доволі спокійний та врівноважений характер, вона ніколи не підвищує голос на своїх близьких.

(7) *“As for me, I knew nothing except what I gathered from Time magazine and reading everything I could lay hands on at home, but as I inched sluggishly along the treadmill of the Maycomb County school system, I could not help receiving the impression that I was being cheated out of something. Out of what I knew not, yet I did not believe that twelve years of unrelieved boredom was exactly what the state had in mind for*

me” [9, с.17].

Дівчина на ім'я Джин Фінч демонструє негативну імпліцитну оцінку шкільної системи освіти, послугуючись іронічним висловлюванням *“I knew nothing except what I gathered from Time magazine and reading everything I could lay hands on at home...”*, а також *as “...as I inched sluggishly along the treadmill of the Maycomb County school system, I could not help receiving the impression that I was being cheated out of something.”* Розкриваючи зміст іронії, адресат формує своє ставлення до навчання в такому освітньому закладі.

(8) *“He picked Scarlett up with ease despite his apparent frailness and age and, observing Prissy standing on the platform of the train, the baby in her arms, he paused: “Is dat air chile you nuss? Miss Scarlett, she too young ter be handling Mist Charles onlies baby! But we tend to dat later. You gal, foller me, and doan you go drapping dat baby.” Scarlett submitted meekly to being carried toward the carriage and also to the peremptory manner in which Uncle Peter criticized her and Prissy”* [11, с. 130].

У цій фразі дядюшка Пітер висловлює Міс Скарлет свою негативну імпліцитну оцінку Міс Пріссі, яка являється нянею її дитини. Для цього він застосовує наступні речення: *“Is dat air chile you nuss? Miss Scarlett, she too young ter be handling Mist Charles onlies baby! ... You gal, foller me, and doan you go drapping dat baby”*. Беручи до уваги наступну частину висловлювання автора, де відображуються думки Скарлет з приводу слів дядюшки Пітера: *Scarlett submitted meekly to being carried toward the carriage and also to the peremptory manner in which Uncle Peter criticized her and Prissy*, стає зрозуміло, що негативна оцінка няні дитини зрозуміла адресату.

(9) *“You are the most...the most...” and he found his tongue for the first time in his life. “The most beautiful girl I've ever known and the sweetest and the kindest, and you have the dearest ways and I love you with all my heart”* [11, с. 98].

В даному прикладі до героїні роману Скарлет звертається Чарльз, який закоханий у неї та хоче, щоб дівчина вийшла за нього заміж. Його метою є показати Скарлет як він захоплюється нею, що вона для нього найчарівніша та найгарніша. Для цього використано лексичний повтор *“you are the most...the most...”*, що надає більшої виразності та експресивності його почуттям.

(10) *“Amelia had better write a note,” said her father; and let George Osborne see what a beautiful handwriting we have brought back from Miss Pinkerton's”* [12, с. 57].

Адресантом висловлювання є тато дівчини Емілії, яку батьки хочуть познайомити з майбутнім нареченим Джорджем Осборном. Маючи за мету продемонструвати освіченість своєї дочки, Адресант, вживаючи метонімію *what a beautiful handwriting we have brought*, дає читачу можливість сприйняти Емілію як достатньо освічену людину.

(11) *“If you were my boy I'd take you out and gamble,” he said. “But you are your father's and your mother's and you are in a lucky boat”* [8, с. 3].

У цьому прикладі передається розмова між старим чоловіком Сантьяго, який є рибалкою та хлопчиком на ім'я Манолін. Він прагне відправитись разом з

чоловіком у відкрите море та допомогти йому ловити рибу, проте старий проти, вважаючи це небезпечним. Застосовуючи вираз *you are in a lucky boat*, Сантьяго таким чином позитивно оцінює життя хлопця, тобто наявність родини та турботливих батьків, запевняючи хлопця не ризикувати життям задля того, щоб допомогти старому.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що в проведеному дослідженні представлена схема аналізу ситуації, що містить імпліцитну оцінку. Послугуючись схемою, були проаналізовані висловлювання та виявлено, що для розуміння ситуації оцінки з низьким рівнем імпліцитності, читачу достатньо розглянути

ситуацію у мікроконтексті, тобто в межах речення. Для передачі читачу імпліцитної оцінки, автор використовує метафору, метонімію, лексичний повтор, іронічні вислови, порівняння, антитезу. Перспективами подальших досліджень є застосування когнітивного підходу для відтворення читачем загальної картини взаємодії механізмів мовлення та мовних структур, виявлення особливостей прояву ситуацій оцінки з низьким ступенем імпліцитності, а також виявлення різноманіття стилістичних засобів, які використовуються для вираження імпліцитної оцінки у висловлюванні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вестфальская А. В. Средства выражения оценки в научно-публицистическом дискурсе холодной войны (на материале английского языка): дис...к-та фил.-х. наук: 10.02.04/НИУ «БелГУ». Белгород, 2016. 154 с.
2. Камінська М. О. Імпліцитна негативна оцінка в сучасному англomовному діалогічному дискурсі: когнітивно-прагматичний аспект: дис...к-та філ.-х. наук: 10.02.04/Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2018. 239 с.
3. Невѣдова Л. А. Когнитивно-деятельностный аспект имплицитивной коммуникации/Челяб. гос. ун-т., Челябинск, 2001. 151 с.
4. Приходько А. И. Семантика и прагматика оценки в современном английском языке. Запорожье: Запорожский гос. ун-т, 2004. 321 с.
5. Dreiser Theodore. An American tragedy. 1435 p. URL: <https://madbook.org/view?book=225&page=1> (дата звернення: 27.10. 2019).
6. Fitzgerald F. Scott. Tender in the night. 440 p. URL: <https://madbook.org/view?book=145&page=1> (дата звернення: 27.10. 2019).
7. Heller Joseph. Catch-22. 475 p. URL: <https://antilogicalism.com/wp-content/uploads/2018/04/catch-22.pdf> (дата звернення: 08.01. 2020).
8. Hemingway Ernest. The Old Man and the Sea. URL: <http://www.arvindguptatoys.com/arvindgupta/oldmansea.pdf> (дата звернення: 08.01. 2020).
9. Lee Harper. To Kill a Mockingbird. 149 p. URL: http://www.kkoworld.com/kitablar/harper_li_masqarachini_olurdmek-eng.pdf (дата звернення: 08.01. 2020).
10. London Jack. Martin Eden. 527 p. URL: <https://madbook.org/view?book=100&page=66> (дата звернення: 27.10. 2019).
11. Mitchell Margaret. Gone with the Wind. 969 p. URL: <http://biblioteka.kijowski.pl/mitchell%20margaret/gone%20with%20the%20wind.pdf> (дата звернення: 08.01. 2020).
12. Thackeray William Makepeace. Vanity Fair. 1396 p. URL: https://planetpdf.com/planetpdf/pdfs/free_ebooks/Vanity_Fair_NT.pdf (дата звернення: 08.01. 2020).

REFERENCES

1. Vestfalskaya, A. V. Means of expression of the evaluation in scientific-promotional discourse of the Cold War (materials in English): thesis for a candidate degree in philology: 10.02.04/Belgorod State National Research University. Belgorod, 2016. 154 p.
2. Kaminska, M. O. Implicit negative evaluation in contemporary English dialogic discourse: cognitive and pragmatic aspects: thesis for a candidate degree in philology: 10.02.04/Kyiv National Linguistic University, Kyiv, 2018. 239 p.
3. Nefedova, L.A. Cognitive-active aspect of implicative communication/Chelyabinsk. State University, Chelyabinsk, 2001. 151 p.
4. Prihodko, A. I. Semantics and pragmatics of the evaluation in modern English. Zaporozhye: Zaporizhzhya State University, 2004. 321 p.

The situation of the evaluation with low level of implicitness in English literary discourse

M. B. Dobrovolska

Abstract. The current stage of linguistic research involves a cognitive approach to the study and analysis of the functioning of linguistic phenomena. With the help of cognitive approach, we can detect the hidden information contained in a speech act. The situations of the evaluation with low level of implicitness were considered on the basis of the scheme of the situation of implicit evaluation. The analysis of discursive fragments showed that the situations of the evaluation with low level of implicitness can be easily extracted from the microcontext.

Keywords: evaluation, implicitness, implicit evaluation, microcontext, low level of implicitness.